

VOORWOORD

'HELP, IK ZIT KLEM!'

Ik was 21 jaar toen ik voor het eerst in mijn leven bij een hypotheekadviseur op kantoor zat. Hij vroeg of we wat wilden drinken. Ik had net geleerd om thee te drinken. Koffie lustte ik niet. Nog steeds niet trouwens. Eigenlijk dronk ik het liefst limonade, maar ja, dat vraag je niet wanneer je indruk probeert te maken op een man in pak. De adviseur, een iets te dikke man van een jaar of vijftig, tikte met zijn chique, zilveren pen op de tafel, ongeduldig, alsof de volgende klant al voor de deur stond. Waarschijnlijk was dat ook zo. Dus stak ik van wal. Mijn toenmalige vriend en ik hadden een woning in Almere op het oog. Hij kwam daarvandaan en de huizen waren er toen nog betaalbaar. Dus ach, waarom niet? We moesten onderhand toch iets gaan kopen. Het honderd vierkante meter grote appartement moest 175.000 euro gaan kosten, exclusief kosten koper, iets wat toen nog zes procent was. En natuurlijk wilden we een nieuwe keuken en badkamer. Ik werkte in die tijd al als freelance journalist, was net klaar met mijn stage en schreef stukjes voor kranten en tijdschriften. Geen vetpot, maar ik was de rijkste van alle mensen van 21 jaar die ik kende. En ik voelde me zeker de koning te rijk. Mijn toenmalige vriend studeerde nog en werkte in het weekend bij de plaatselijke Dirk van den Broek. Hij was vakkenvuller en deed vooral het frisdrankenpad. Dat was zijn specialisme. Het was 2008, de kredietcrisis stond voor de deur. Die zagen ze in Amerika misschien aankomen, in Almere was er nog geen vuiltje aan de lucht. Ten-

minste, niet voor zover wij wisten. *The sky* was nog de *limit*. Ik wist helemaal niet wat dat zou moeten zijn, een financiële crisis. Dus was ik niet bang of nerveus toen ik al op mijn eenentwintigste bij de hypotheekadviseur om een hypotheek vroeg. Geen seconde. Ja, misschien nerveus omdat er de kans was dat we de hypotheek voor ons droomhuis niet kregen. Maar de verantwoordelijkheid van elke maand de rekeningen betalen? Nooit gevoeld. Ik zag toen nog niet hoe slecht dit kon aflopen. Met de wijsheid van nu: mijn inkomen was eigenlijk te laag, te onstabiel en mijn vriend had alleen nog een bijbaantje bij de supermarkt. Hij werkte zo'n twintig uur naast zijn studie. De opbrengst daarvan ging iedere maand op. Net als mijn inkomen. Sparen? Dat kwam in mijn woordenboek nog niet voor. Andere woorden wel, zoals shoppen, dineren en vooral consumeren.

Onverkoopbaar huis

We kregen onze hypotheek. Al waren we niet de ideale kandidaten, toch financierde de bank alles. Het huis, de kosten koper en nog wat extra geld om te verbouwen. We hoefden de Gamma-bonnetjes maar in te scannen en via internet op te sturen en het geld werd binnen een paar dagen op onze rekening gestort. Alles bij elkaar een hypotheek van 210.000 euro. En dat op inkomen uit een supermarktbaantje en een onzeker freelancebestaan. Het is geen wonder dat de hele boel een paar jaar later in elkaar klapte, zou je zeggen. Toen we van onze tussenpersoon het belletje kregen dat het rond was, gingen mijn toenmalige vriend en ik samen uit eten om het te vieren. We voelden ons maar wat volwassen. Aan een tafeltje in een Italiaans restaurant tekenden we op een

servetje hoe we het huis wilden inrichten. De tafel daar. De bank daar. Alles moest nieuw. Want wat we nu in ons huurappartementje hadden staan, was oude meuk. Een nieuw huis vroeg om nieuwe spullen. Ik zie ons nog zitten, van oor tot oor grijnzend boven onze pizza's. Dat dat verhaal zou eindigen in tranen, wist ik toen nog niet. De man tegenover me bleek niet de juiste man. Het huis bleek niet het juiste huis. Toen de relatie strandde, bleef ik achter met een onverkoopbaar appartement. Zo omschreef een pessimistische makelaar het eens nadat hij een rondje door mijn huis had gelopen. Niet dat het geen mooi appartement was. Maar het was hartje crisis en Almere werd toen nog gezien als het afvoerputje van Amsterdam. Appartementen waren niet in trek, want voor hetzelfde geld kocht je in dezelfde stad een rijtjeshuis met tuin. In een stad met veel gezinnen had dat meestal de voorkeur. Daar hadden wij nooit over nagedacht toen wij het kochten. Wij vonden het een geweldig huis voor ons. Maar aan wie we het daarna zouden verkopen? Geen idee. Dat ging toch vanzelf? Doorstromen en zo. Dat hele systeem lag opeens op zijn gat. Die had ik niet aan zien komen. Het appartement stond ruim drie jaar in de verkoop. Af en toe belde er iemand die wilde bezichtigen, waarna de makelaar en ik nooit meer iets hoorden. In 2013 kwam een wat ouder stel langs. Ze boden bijna 10.000 euro onder de 'bieden vanaf'-prijs – een prijs die al verlaagd was van 200.000 euro naar 160.000 euro. En toch rende ik gillend van plezier een paar rondjes door de woonkamer toen ik dat hoorde. Met dit bod was ik dichterbij het herwinnen van mijn vrijheid dan ik in jaren was geweest. De verkoopsom werd uiteindelijk 152.000 euro. Ik wilde ervan af. Ik wilde verder met mijn leven. Strik eromheen en weg ermee. Er bleef een restschuld over van zo'n 40.000 euro. Mijn

ex had na onze breuk al wat geld op tafel gegooid om zich los te maken van de potentieel financiële ramp die ons liefdesnestje was geworden. De rest, zeg 75 procent, kwam op mijn bordje. Na de euforie van de verkoop kwam de keiharde werkelijkheid pas binnen. Het enorme bedrag dat ik hierop in moest leveren. Ik huilde een paar dagen. Dat geef ik eerlijk toe. Ik was halverwege de twintig en nu lag er een schuld op mijn bord die sommige mensen hun leven lang niet kunnen wegwerken. Ik had in die tijd perfect in een aflevering van *Uitstel van executie* gekund. Martijn Krabbé had echt geen moeite hoeven doen voor een paar emotioneel scènes, want de tranen zaten hoog bij mij.

Van merkkleding naar tweedehandskleding

Gelukkig had ik deze situatie zien aankomen. Ik wist dat mijn appartement niet in trek was, dat ik een slechte prijs zou krijgen als ik het al verkocht en zeker dat er een restschuld over zou blijven. Dus spaarde ik al jarenlang keihard om die komende klap op te vangen. In één keer tienduizenden euro's betalen kon ik niet. Ik verdiende inmiddels prima, maar ik was niet rijk. Ik wist: als ik hier een beetje ongeschonden uit wil komen, moet ik nu alvast beginnen met werken aan de oplossing. Ik sneed in mijn vaste lasten. Krant en sportschool eruit, goedkopere alternatieven zoeken voor bijvoorbeeld elektra en verzekeringen. Geen merkkleding meer, maar gewoon naar een hippe tweedehandswinkel. Of helemaal niets kopen, want mijn kast hing toch al bomvol. Niet langer twee keer per week uit eten maar picknicken in het bos. Ach, ik was tot over mijn oren verliefd op mijn nieuwe vriend. Dat maakte bruine bonen nog zoet.

ER IS MAAR
weinig
TE KOOP.
waars JIE
RIJKER
VAN WORDT

TOON HERMANS

Ik loste alles wat ik overhield iedere maand af op mijn hypotheek. Het hypotheekbedrag daalde van 2 ton naar 190.000, 180.000, 170.000, 160.000, uiteindelijk 155.000 euro. Het verbaasde mij ook hoe snel dat ging. Ik was zzp'er en ontving mijn salaris bruto op mijn rekening, zonder allerlei verplichte afdrachten voor pensioen en verzekeringen. Dat maakte hard sparen makkelijker. Zodra ik weer een beetje een leuk bedrag bij elkaar had, maakte ik het over naar de bank. Dat ging destijds nog heel omslachtig, om dat rare extra aflossen vooral niet aan te moedigen. Ik moest een speciaal rekeningnummer gebruiken en in de omschrijving bij de overboeking allerlei codes vermelden. Soms duurde het maanden voor ik per post een bevestiging van mijn aflossing kreeg. Maar ik liet me niet ontmoedigen en ging trouw door. Ik wist immers waar ik het voor deed.

Drie jaar lang ging iedere euro die ik niet écht nodig had daarheen. Natuurlijk deed dat pijn. En ja, ik was boos. Maar vooral op mezelf. Hoe had ik me zo kunnen laten verblinden door hebzucht? Was ik in dit huis gelukkiger geweest dan in het vorige, dat nog geen driehonderd euro per maand kostte? Had die nieuwe bank per se lekkerder gezeten? Was het eten in onze nieuwe keuken smaakvoller geweest? Nee joh. Het was te veel om status gegaan. Om de eerste te zijn met een koophuis. Om te laten zien hoe goed het met ons ging. Ik geef eerlijk toe dat ik dat destijds leuk vond. Ik was succesvol voor mijn leeftijd en in mijn branche en dat wilde ik graag uitdragen. Een tikkeltje arrogant? Ja, misschien. Ik vond het ook leuk dat mensen zich afvroegen: hoe doen ze dat toch allemaal? Waar doen ze het van? Wisten zij veel dat dat prachtige appartement dik onder water stond en dat we die auto kochten op afbetaling.

Dat statusdingetje liet ik snel los toen dat kleine kaartenhuis van ons door de crisis en mijn verbroken relatie compleet in elkaar zakte. Ik zag in hoe nep het was geweest. Het enige dat er daarna nog toe deed, was hier goed uitkomen. Zonder dat ik de rest van mijn leven – letterlijk – zou moeten boeten voor mijn jeugdige onbezonnenheid. Voor mijn arrogantie en mijn behoefte om te pronken met spullen die eigenlijk (nog) niet van mij waren.

Na ruim drie jaar sparen zette ik op het kantoor bij de notaris een handtekening onder een pagina's dik contract. Daarmee droeg ik mijn zorgenhuisje over aan zijn nieuwe bewoners. Een wat ouder stel dat drie dagen voor de overdracht nog had gevraagd of ik niet bereid was even het plafond te witten. Ik delete de mail zonder te antwoorden, dat leek me voor iedereen beter. Na de verkoop ontving ik een dikke enveloppe van de bank. De afrekening. Door alle extra aflossingen dacht ik dat de bedragen precies tegen elkaar weggestreept konden worden. Dat viel tegen. In de brief stond dat er nog drieduizend euro betaald moest worden. Een boete voor vervroegd aflossen, die ik in die heel kleine letters over het hoofd had gezien. Ik vergeet nooit hoe boos ik daarom was. Het voelde als een trap na van een systeem dat op alle niveaus gefaald had voor mij. Verkeerd advies, kleine lettertjes, en dan nog even komen graaien. Lang leve de bank! Op mijn spaarrekening had ik nog tweeduizend euro staan. Ik kreeg de laatste duizend euro van mijn vriend. Hij stond erop dat ik het niet terugbetaalde. En zo gingen die laatste centen via het net naar de bank. Eén druk op de knop en het was weg. Alles. Afgelost. Streep door de rekening. Sleutel ingeleverd. Boek dicht.

Koop je vrijheid

Nog jaren erna werd ik af en toe overvallen door dat gevoel: 40.000 euro. Wat had ik daar een boel mooie dingen mee kunnen doen. In Sri Lanka een school bouwen voor weeskindjes. Een wereldreis maken om nooit meer te vergeten. Ik had het apart kunnen zetten voor mijn kinderen, die zo zorgeloos hun studie konden doorlopen. Maar eigenlijk was het overmaken aan de bank het beste wat ik er op dat moment mee had kunnen doen. Ik bevrijdde mezelf zo van alle beperkingen van zo'n enorme schuld. Ik had nog jarenlang iedere maand moeten afbetalen, had bakken met rente naar de zee, of in dit geval de bank, gedragen. Ik had geen ander huis kunnen kopen. Ik had me geremd gevoeld om andere uitgaven te doen en het was ook zeker een vlek op mijn hervonden geluk geweest. Alsof ik een steen om mijn nek meezeulde uit een vorig leven. Dit alles bleef me bespaard. God zij dank. Ik kon ervan weglopen en doorgaan met mijn leven.

Toen ik een week na de laatste betaling nog een brief van de bank kreeg met daarin dat alle schulden afgelost waren, realiseerde ik me: geld is vrijheid. Mijn hele volwassen leven had ik het uitgegeven aan spullen, aan uitjes, aan een chic huis, dure meubels. Maar met geld kun je ook je eigen vrijheid (terug)kopen. Ik kon mijn schulden afbetalen en door met mijn leven. Dat was zoveel waardevoller dan iets tastbaars ooit had kunnen zijn. En dus nam ik het ervan. Ik vertrok met mijn man en net geboren baby naar Curaçao, voor nieuwe avonturen. Gewoon omdat het kon. Omdat ik weer vrij was.

Dit was hoe ik met geld mijn vrijheid kocht. Er zijn zoveel andere manieren. Je kunt geld gebruiken om de wereld te bereizen. Je

kunt het inzetten om minder te gaan werken zodat je wat langer van je pasgeboren baby kunt genieten. Je kunt 'aju!' zeggen tegen je baas, wanneer je al veel te lang ongelukkig bent met je werk. Dat geld geeft je de tijd om een baan te zoeken die je leven gelukkiger maakt, in plaats van ongelukkiger. Toen ik eenmaal zag dat geld zoveel meer is dan munten en biljetten. Toen ik zag dat het je onafhankelijkheid is, je zelfstandigheid, je vrijheid en dat het je dromen helpt waarmaken, besloot ik om mezelf nooit meer te verbinden aan financiële verplichtingen die mijn vrijheid in de weg zouden staan. Ik wilde mijn leven altijd zo kunnen indelen dat ik er op dat moment gelukkig van werd, zonder te hoeven denken: 'Maar de rekeningen dan?' En sinds die dag heb ik het zo gedaan. Tot vandaag aan toe.

What doesn't kill you, makes you stronger. Het is een cliché. Ik kan heel veel gevallen bedenken waarin het niet geldt. Maar in mijn geval wel. Ik ben blij met wat ik in mijn twintiger jaren financieel gezien heb. Dat opende al vroeg mijn ogen: geld is belangrijk. We kunnen wel doen alsof het niet zo is, maar dat is het wel. Of je wel of geen geld hebt, bepaalt mede waar je woont, waar je studeert, of je kunt reizen, of je sommige dromen waar kunt maken. Dat is misschien niet sympathiek in de ogen van veel mensen, maar het is wel de waarheid. Dat wist ik inmiddels, dus ging ik anders met geld om. Ik was er zuinig op, omdat ik wist wat je er allemaal mee kunt (behalve spullen kopen). Ik was blij met hoe mijn leven eruitzag en met de kant die het op ging. Om me heen zag ik steeds meer mensen die dat niet waren: vrienden, kennissen, collega's. Zeker toen ik de dertig gepasseerd was en de meeste mensen om me heen kinderen hadden of kregen. Er werd zoveel geklaagd. Op verjaardagen ging het erover hoe zwaar het

allemaal was. Al die verantwoordelijkheden bij elkaar. De meeste jonge ouders gingen van vijf naar vier dagen werken, deden de kinderen erbij, het huishouden, de hond en hun sociale verplichtingen. En dat is zwaar. Zeker als je werk je iedere dag energie kost in plaats van geeft. Wanneer je met een zwaar gevoel in je buik iedere ochtend in je auto naar je werk stapt.

Mijn vrienden waren niet de enigen die klaagden. Zo'n twee derde van de werknemers in Nederland is niet bevlogen met zijn of haar werk bezig. Ze zouden het liefst een andere baan willen. Ze willen ook minder werken. Als ze het zelf mochten bepalen het liefst tussen de 25 en 28 uur per week. In werkelijkheid werken we meer dan dat, namelijk gemiddeld 31,8 uur. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat mensen die die gewenste 25 á 28 uur werken, het gelukkigst zijn. Om er nog een schepje bovenop te gooien: Nederlanders vinden de combinatie werk en privé zwaar. Een op de drie omschrijft dit als buitengewoon ingewikkeld. Slechts acht procent vindt dat het bij hen goed in balans is. Van de Nederlandse vrouwen zegt vijftien procent een burn-out te hebben of te hebben gehad. Bij de mannen is dat negen procent. We zijn niet blij, kun je concluderen. Blijkbaar hebben we ons leven ingericht op een manier die niet werkt. We hebben keuzes gemaakt, bewust en onbewust, die ons het leven hebben gegeven dat we hebben. En nu denken we: is dit het dan? Of nog erger: blijft dit het dan?

Nederlandse vrouwen klagen dat ze te druk zijn. Zo erg dat hun omgeving eronder lijdt. Twee van de drie vrouwen zouden meer aandacht en tijd willen schenken aan gezin, vrienden en familie. En ook aan zichzelf. Opvallend, dat willen. Willen we een nieuwe bank, dan staat die er binnen een paar maanden. Maar

Door huis, nooit thuis

Je hebt een mooi huis, twee glimmende auto's voor de deur, net als de burens. Maar net als zij ben je een slaaf van je werk geworden, want je luxe leventje moet worden betaald. Renée gooide het roer om: weg met die dure auto, geen gigantische hypotheek. Dan maar geen indruk maken op de burens. Wat ze ervoor terugkreeg? Tijd en vrijheid.

Ook jij kunt stoppen met de ratrace en beginnen met het leven waar je echt gelukkig van wordt. In dit boek beschrijft Renée, bekend van porterenee.nl, wat jij vandaag kunt doen om morgen vrij te zijn.

Renée Lamboo (33) is journalist en woont samen met haar twee kinderen en man in een huis dat over tien jaar volledig hypotheekvrij is. Haar auto is klein en zit vol deuken, maar is wel afbetaald. Ze hoeft maar drie dagen in de week te werken omdat haar vaste lasten laag zijn. Renée heeft daarom tijd voor leuke dingen.

